

Kunst, positieve gezondheid en ouderen

Windesheim

K
L
A
C

MOVISIE

Kunstkracht 55+, 22 maart 2018, Delft

Wat gaan we deze middag doen?

- Welkom en kennismaken
- Presentatie onderzoek Kunst en Positieve Gezondheid
- Presentatie Wat-werkt-dossier
- Aan de slag
- Terugkoppeling
- Links en handige verwijzingen

Kunst en Positieve Gezondheid

Een overzichtsstudie van culturele interventies
met mensen die langdurig zorg en ondersteuning ontvangen

Windesheim

 KLAC

 MOVISIE

Aanleiding en doel

- Minister OCW: zichtbaar maken verbinding cultuur en andere maatschappelijke domeinen oa de zorg
- Opdracht aan ZonMw
- Laatste stand van zaken in onderzoek, beleid en praktijk in kaart brengen
- Opbrengst is een ontwikkelagenda
- Eerste keer in Nederland

Windesheim

K^L
AC

MOVISIE

Onderzoekers (expertise)	Adviseurs (expertise)
Windesheim • Dr Carolien Smits • Dr Cretien van Campen • Dr Franka Bakker • Dr Bea van Meerveld	Radboud MC • Prof. dr Marcel Olde Rikkert
LKCA • Drs. Wies Rosenboom • Drs. Karin Laarakker	EUR • Prof dr Evert Bisschop Boele
Movisie • Drs. Saskia van Grinsven • Drs. Nada de Groot • Drs. Jan Willem van de Maat • Dieuwke Zwier	VU • Prof. dr Saskia Keuzenkamp

Begrippen toegelicht

- **Langdurige zorg en ondersteuning**

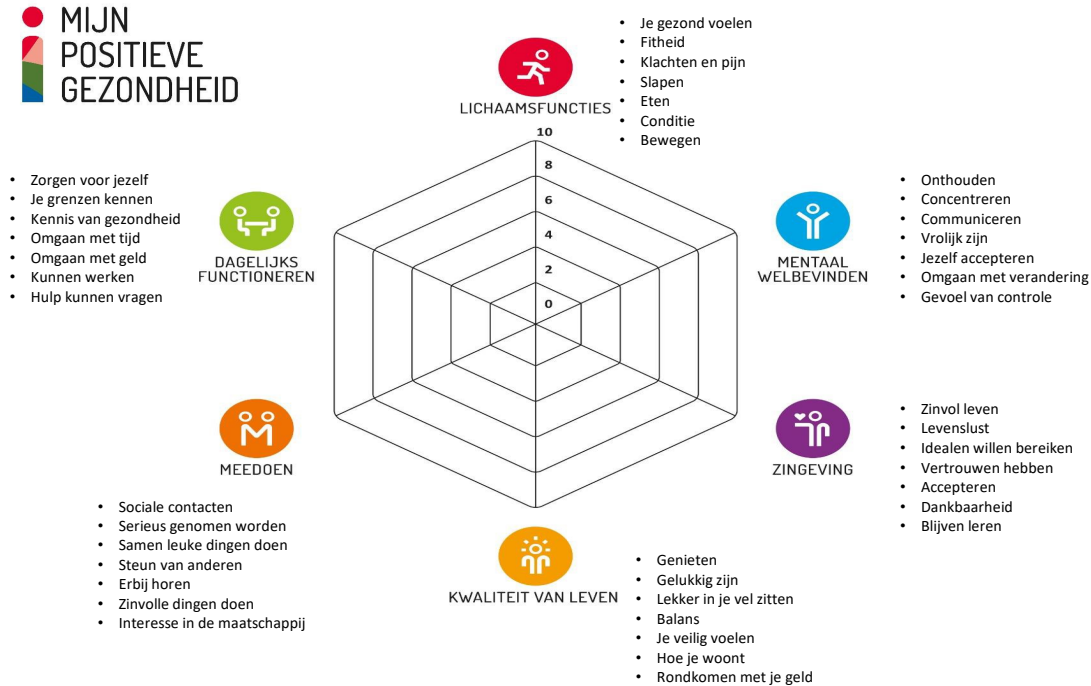
- Definitie Zorginstituut Nederland
- Zorg die langer dan 1 jaar duurt voor mensen met een beperking, chronisch zieken en ouderen
- Professionele zorg en/of begeleiding in het dagelijkse leven
- Formele zorg- en dienstverleners en informele zorgverleners

Culturele interventie: een (werk)definitie

Een culturele interventie: een planmatig project door een kunst- of cultuurprofessional en een zorg- of welzijnsprofessional met een groep personen die langer dan een jaar zorg en ondersteuning (gaan) ontvangen met als doel de positieve gezondheid te bevorderen.

MIJN POSITIEVE GEZONDHEID

onderzoeksvraag	methode
1) Wat is (inter)nationaal bekend over de effecten van culturele interventies op positieve gezondheid van cliënten in de langdurige zorg?	systematisch literatuurreview
2) Wat is de huidige praktijk en het beleid rond culturele interventies in de Nederlandse langdurige zorg?	inventarisatie studie
3) Wat zijn kansrijke onderzoek- en ontwikkelrichtingen op het gebied van culturele interventies in de langdurige zorg?	stakeholdersbijeenkomsten

Conclusies

1. Er is een groot en toenemend aantal culturele interventies. Maar... faciliterend en uitvoerend beleid blijft daarbij achter.
2. Internationaal nog weinig bekend over effecten van culturele interventies op de positieve gezondheid van deelnemers. Behoefte aan passend bewijs (evidence) en overtuigende voorbeelden (impact).
3. Kansrijke onderzoek- en ontwikkelrichtingen:
 - ouderenzorg
 - ggz
 - extramurale zorg

Aanbevelingen

1. Ontwikkel faciliterend domeinoverstijgend **beleid** (ontschotting) en stuur meer op duurzame financiering en implementatie
2. Stel meer **intermediairs** (tussen zorg/welzijn en cultuur) en **interne aanjagers** aan.
3. Bevorder de **competenties** van uitvoerders, bijv. door aandacht voor culturele interventies in kunst- en zorgopleidingen.
4. Investeer in **onderzoek(smethoden)** naar culturele interventies en maak werkzame elementen inzichtelijk .
5. **Co-creatie**: ontwikkel culturele interventies samen met deelnemers en in **wederkerigheid** tussen kunst en zorg.
6. Geef kunst de ruimte!

WAT WERKT BIJ **culturele** interventies voor ouderen?

Hoe Kunst kan bijdragen aan gezond en gelukkig oud worden

foto: Marchje Andringa – CityProms

Inhoud Wat werkt dossier

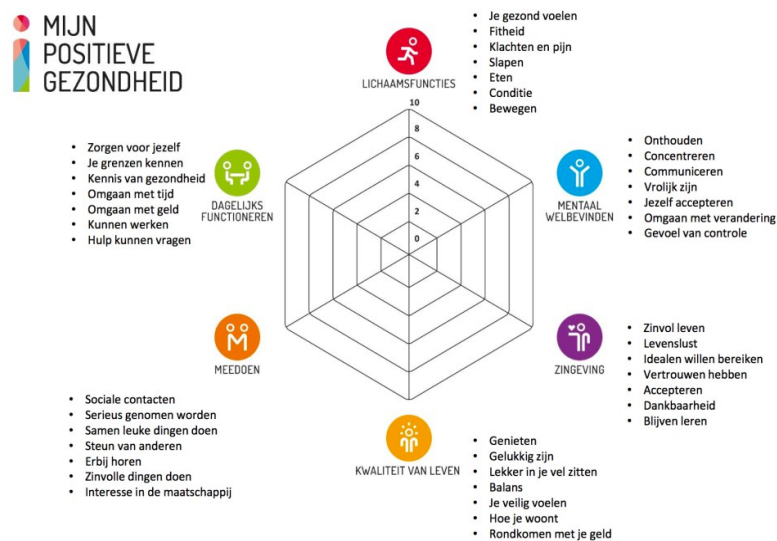
1. Belangrijke begrippen en trends
2. Wat zijn de effecten van culturele interventies?
3. Wat zijn de werkzame mechanismen?
4. Wat zijn succesfactoren?

Foto: Dance for health

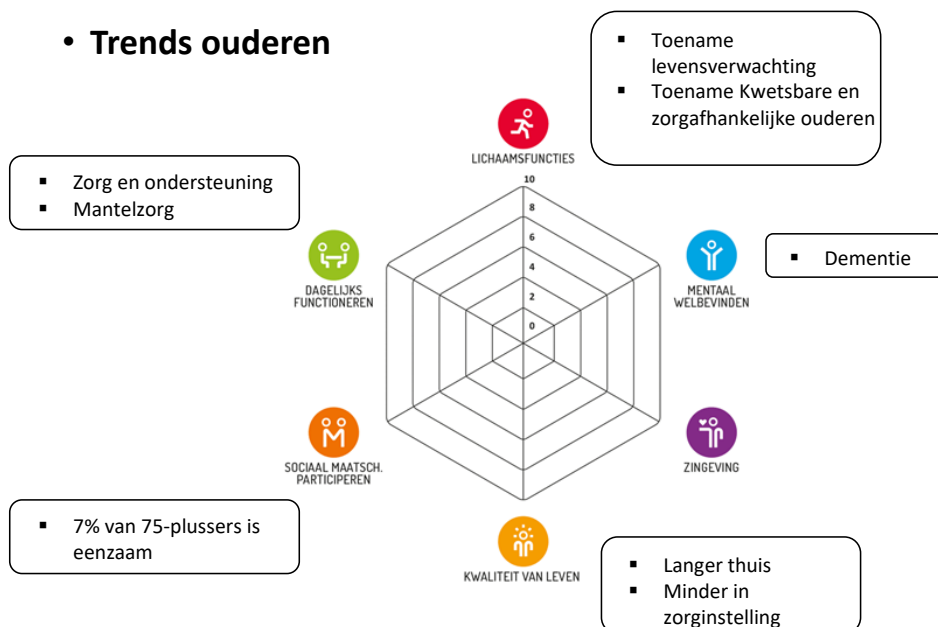
1. Begrippen en trends

• Positieve gezondheid

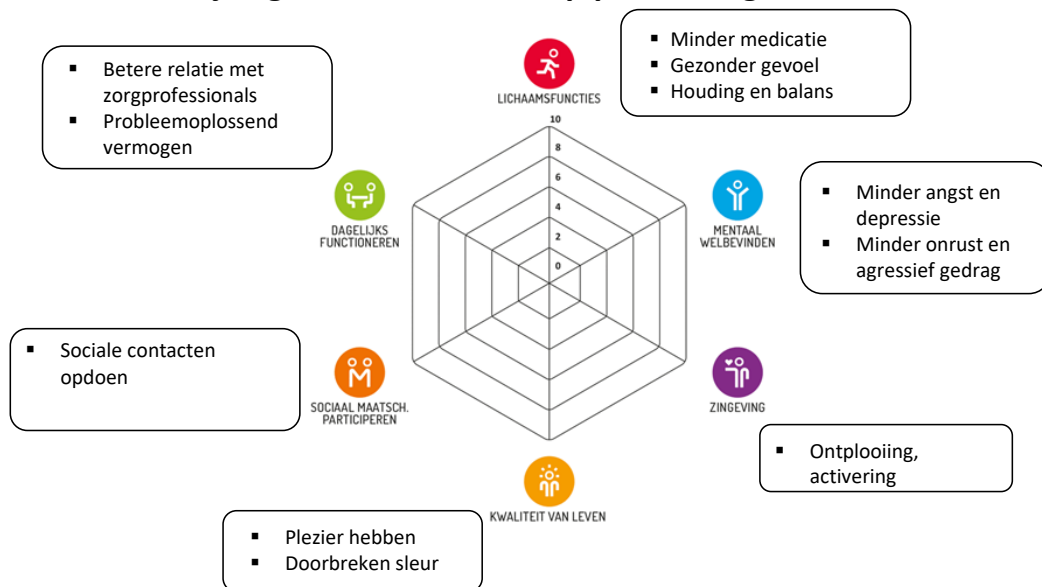
1. Begrippen en trends

• Trends ouderen

2. Wat zijn de effecten?

• Aanwijzingen voor effecten op positieve gezondheid

3. Wat zijn werkzame mechanismen?

- **Werkzame mechanismen**

- Sociale processen
 - Sociale interactie
 - Groepsgevoel, gemeenschappelijke doelen
- Psychologische processen
 - Leren en Sense of Mastery
 - Versterken van identiteit
 - Ervaren en omgaan emoties
 - Afleiding
- Neurobiologische mechanismen
 - Hersenen worden “uitgedaagd” en gestimuleerd
 - Hormonen zoals endorfine, oxytocine en cortisol
 - Muzikaal geheugen

4. Wat zijn succesfactoren?

- **De Interventie**

- Maatwerk, aansluiten bij deelnemer
- Positieve en open sfeer
- Gewaardeerde locaties
- Podiummoment
- Interventie verlengen, herbeleven

Foto: Tomek Dersu Aaron – Onvergetelijk Stedelijk

4. Wat zijn succesfactoren?

- **De Kunstenaar**

- Juiste vaardigheden
- Persoonsgerichte communicatie
- Deelnemer benaderen als gelijkwaardige partner

Foto: Marchje Andringa – CityProms

4. Wat zijn succesfactoren?

- **De organisatie en samenwerking**

- Praktische randvoorwaarden
- Draagvlak
- Mindset voor cross-over samenwerking
- Aanjagers en intermediairs
- Structureel beleid en financiering

Links en handige verwijzingen - 1

Organisaties

- www.lkca.nl/ouderen
- www.movisie.nl

Onderzoek Kunst en positieve gezondheid

www.zonmw.nl/fileadmin/zonmw/documenten/GGz/Cultuur/20170929_Kennissynthese_herziene_versie_incl_cover_en_bijlagen.pdf

Links en handige verwijzingen - 2

- **Weten-wat-werkt-dossier – Culturele interventies bij ouderen**

<https://www.movisie.nl/publicaties/wat-werkt-culturele-interventies-ouderen>

- **Publicatie Ga samen voor oud! - Twaalf inspirerende projecten met ouderen: professionals uit kunst en zorg over het succes van samenwerking**

www.lkca.nl/informatiebank/ga-samen-voor-oud

- **Inspiratiegids voor lokaal beleid: preventie, zelfregie en participatie met kunst in sociaal domein**

<https://www.lkca.nl/vrije-tijd/kunst-en-zorg/inspiratiegids>

- **Handreiking lokaal beleid voor ouderen**

<https://www.lkca.nl/vrije-tijd/ouderen/beleid>